

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

TyV@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuuleminen 4.12.2024

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta, HE 100/2024 vp

Leipomoalan työntekijöitä edustava Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL kiittää kutsusta ja lausuu seuraavaa:

- **SEL vastustaa esitystä.**
- **SEL vastustaa leipomotyölain kumoamista. Jos leipomotyölain kumoamisessa kuitenkin edetään esityksen mukaisesti, kumoamisen yhteydessä on säädettävä vähintään neljän vuoden siirtymäajasta.** Leipomotyölain kumoaminen ja kumoamisen nopea aikataulu aiheuttavat yksilöiden kannalta kestäättömiä taloudellisia seurauksia ilman tosiasiallista mahdollisuutta varautua niihin etukäteen.

Miksi leipomotyölaki on tärkeä?

Leipomotyölaki takaa sen, että kaikki leipomoalan työntekijät saavat kello 22–6 välisenä aikana tehdystä työstä lakiin perustuvan 100 prosentin yötyökorvauksen.

SEL:n ja Elintarviketeollisuusliitto ETL:n välisessä nykyisessä leipomoalan työntekijöiden työehtosopimuksessa on sovittu 100 %:n yötyölisästä vain niille työntekijöille, jotka eivät tee vuorotyötä.

Jos leipomotyölaki kumotaan, kaksi- tai kolmivuorotyötä tekevät leipomoalan työntekijät eivät enää saa lain perusteella 100 %:n yötyölisää tekemistään yötyötunneista.

Leipomoalan työntekijöiden nykyinen työehtosopimus on voimassa 31.1.2025 asti. SEL ja ETL aloittavat 17.12.2024 neuvottelut uudesta työehtosopimuksesta. Nykyinen leipomoalan työntekijöiden työehtosopimus on yleissitova, mutta on mahdollista, että Työehtosopimusten yleissitovuuden

vahvistamislautakunta ei enää vahvista uutta työehtosopimusta yleissitovaksi, sillä jo viimeksi kaksi vuotta sitten yleissitovuus todettiin rimaa hipoen leipomoalan työnantajien heikon järjestäytymisasteen takia.

On siis mahdollista, että jatkossa leipomoalalla ei ole enää yleissitovaa työehtosopimusta, jolloin 100 %:n yötyölisän turvaaminen leipomotyöläillä on entistä tärkeämpää alan työntekijöille.

Miksi leipomotyölakia ei saa kumota?

1. Leipomotyölain kumoaminen lisää yötyön teettämistä, mikä on työntekijöiden terveydelle haitallista.

- Yötyö aiheuttaa työntekijöille vakavia terveysriskejä, kuten kohonnutta syöpäriskiä.
- Yötyössä työtaturmien riski kasvaa.
- Yötyö lisää työn ja muun elämän yhteensovittamisen ongelmia.

Leipomoalalla työnantajilla on vahva kannustin teettää työ työntekijöiden terveydelle haitallisena yötyönä, sillä leipomotuotteet halutaan myyntiin tuoreena aamulla. Työntekijöille aiheutuvien terveydellisten ja muiden haittojen minimoimiseksi on perusteltua pyrkiä rajoittamaan yötyön teettämistä lainsäädännön keinoin, kuten tähän asti on leipomotyölain säännöksellä tehty.

2. Leipomotyölain kumoaminen vaikeuttaa työvoiman saantia leipomoalalla sekä suosii isoja yrityksiä pienten yritysten kustannuksella.

- Leipomotyölain kumoaminen ja 100 %:n yötyölisän poistuminen vähentäisi työntekijöiden halukkuutta tehdä yötyötä, mikä vaikeuttaisi leipomoyritysten työvoiman saantia.
- Leipomotyölain kumoaminen ja 100 %:n yötyölisän poistuminen suosisi isoja yrityksiä, joiden tuotanto pyörii pitkälti ympäri vuorokauden, ja jotka pystyvät teettämään työt kaksi- tai kolmivuorotyönä entistä halvemmalla, kun niiden ei leipomotyölain kumoamisen jälkeen tarvitse enää maksaa 100 %:n yötyölisää.
- Isot yritykset saavat epäreilua kilpailuetua pieniin ja keskisuuriin yrityksiin verrattuna, kun isot yritykset pystyvät teettämään yötyötä halvemmalla palkkakustannuksilla. Tämä tulee todennäköisesti vähentämään pienten ja keskisuurten yritysten määrää ja työpaikkoja leipomoalalla. Alan yrityksistä valtaosa on hyvin pieniä: 8/10 työllistää 1–4 henkilöä.
- Leipomotyölain kumoaminen todennäköisesti lisää kaksi- ja kolmivuorotyön teettämistä.

3. Leipomotyölain kumoaminen aiheuttaa osalle alan työntekijöistä suoraan merkittävän ansiotason laskun.

- Kolmivuorotyössä yötyökorvauksena maksetun lisän suuruus on keskimäärin arviolta noin 740–825 euroa kuukaudessa eli noin 8 900–9 900 euroa vuodessa.
- Pääsääntöisesti kaksivuorotyötä tekeväälle yötyölisän osuus on noin 230–690 euroa kuukaudessa ja noin 2 760–8 290 euroa vuodessa.

Miksi tarvitaan pitkä siirtymäaika?

SEL vastustaa leipomotyölain kumoamista edellä kerrotuin perustein. Jos leipomotyölain kumoamisessa kuitenkin edetään esityksen mukaisesti, kumoamisen yhteydessä on säädettävä vähintään neljän vuoden siirtymäajasta, joka lasketaan lain kumoamisesta.

Leipomotyölain kumoaminen ja kumoamisen nopea aikataulu aiheuttavat yksilöiden kannalta kestättömiä taloudellisia seurauksia ilman tosiasiallista mahdollisuutta varautua niihin etukäteen. Leipomotyölain kumoamisen vaikutukset eivät kohdistu vain työntekijöihin, vaan myös heidän perheisiinsä ja lapsiinsa.

Helsingissä 3.12.2024

Erkki Rantamaa

Sopimuspäällikkö

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry

Liite: SEL:n lausunto hallitusneuvotteluihin erillisen leipomotyölain tarpeellisuudesta 2.6.2023

Aihe: Erillisen leipomotyölain tarpeellisuus

Viite: Hallitusneuvottelut/kirjallinen kuulemiskutsu/2.6. klo 18.00/Työlainsäädäntöjaosto/VN/10758/2023

Kiitämme mahdollisuudesta lausua erillisen leipomotyölain tarpeellisuudesta. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ei kannata erillisen leipomotyölain poistamista. Emme näe, että sille olisi olemassa hyväksyttäviä oikeuspoliittisia perusteita.

Työnantajan mahdollisuudet ja edellytykset yötyön teettämiseen on säädetty voimassa olevan leipomotyölain 2 §:ssä ja työaikalain 8 §:n 1 momentin 8 kohdassa täysin samalla tavalla. Leipomotyölain kumoaminen ei muuttaisi mitään työnantajien oikeuksissa tai mahdollisuuksissa teettää yötyötä leipomoissa. Leipomotyölain kumoamista ei voi perustella tarpeella parantaa työnantajan edellytyksiä ja mahdollisuuksia teettää työtä yöllä. Mikään ei muuttuisi tuossa suhteessa.

Ainut mikä muuttuisi, olisi se, että työnantajilla ei olisi lain perusteella veloitetta maksaa kello 22–6 välillä teetetystä työstä minkäänlaista palkan korotusosaa, joka nyt on säädetty veloitteeksi leipomotyölain 5 §:ssä. Miksi hallitusohjelmassa sovittaisiin lakimuutoksesta, jonka ainut vaikutus olisi se, että se muuttaisi työntekijöiden palkkauksen ehtoja? Mitkä olisivat tällaisen lakimuutoksen hyväksyttävät oikeuspoliittiset päämäärät? Kyse olisi yksityisten työnantajien ja niiden palveluksessa olevien yksityishenkilöiden keskinäisistä taloudellisista oikeuksista, ja niiden muuttamisesta – yksistään – koska mikään muu ei muuttuisi.

Voimassa olevan leipomoalan työntekijöiden työehtosopimuksen perusteella alan työnantajilla olisi leipomotyölain kumoamisen jälkeenkin velvollisuus yötyökorvauksen maksamiseen, mutta vain jos kyse ei olisi vuorotyöstä.

Leipomoiden työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen 11 §:n yötyölisää koskeva säännös kuuluu näin:

Mikäli työ ei ole järjestetty vuorotyöksi, maksetaan kello 21.00 jälkeen tehdystä työstä 100 prosentilla korotettu palkka. Mikäli työ on samalla ylityötä, maksetaan siitä lisäksi ylityökorvaus.

Työehtosopimuksen kirjaus on kirjoitettu noin siksi, että leipomotyölain 5 §:n korvaus on kattanut yötyölisän perusteen osalta ne tilanteet, joita työehtosopimuksen määräys ei ole kattanut. Työehtosopimuksen osapuolilla ei ole ollut mitään aihetta ajatella, että lakiperusteinen yötyölisän maksuperuste muuttuisi kesken sopimuksen voimassaolon.

Vuorotyötä koskevien lisien osalta työehtosopimuksen 11 §:n määräys kuuluu näin:

Vuorotyötä tehtäessä maksetaan siihen osallistuville työntekijöille tuntia kohti vuorotyölisää, jonka suuruus iltavuorossa on 15 % työntekijän taulukkopalkasta lasketusta tuntipalkasta ja yövuorossa muissa kuin leipomotyölain alaisissa töissä 30 % työntekijän taulukkopalkasta lasketusta tuntipalkasta.

Työehtosopimuksen nykyinen määräys ei siis takaa leipomotyötä vuorotyönä tekeväälle työntekijälle yövuoron ajalta tehdyltä työltä vuorolisää tai mitään muutakaan palkan korotusosaa.

Nytkin leipomoissa tehdään yötyötä sekä vuorotyönä että muissa työaikamuodoissa, jotka eivät ole vuorotyötä. Voimme ennustaa, että jos erillinen leipomotyölaki poistuisi, vuorotyön teettämisen suosio kasvaisi jo nyt voimassa olevan työehtosopimuksen jäljellä olevan sopimuskauden ajalta, koska se olisi suora tapa säästää palkkakustannuksissa, kun yötyölisää ei tarvitsisi maksaa. Vuorotyötä työaikalain 6 §:n ja alan työehtosopimuksen mukaan saa teettää, työnantajan päätöksellä, hyvin vapaasti, eli ei olisi olemassa mitään pidäkkeitä siirtyä aikaisempaa laajemmin vuorotyöhön.

Suomen valtiolla on velvoitteet taata, että Suomen perustuslain 13 §:n 2 momentissa ja EU:n perusoikeuskirjan 28 artiklassa taattu oikeus ammatillisen järjestäytymisvapauden osana neuvotella työsuhteensa ehdot toteutuu todellisuudessa ja tehokkaalla tavalla. Osana tuota oikeutta on oikeus esittää vastapuolelle vaatimuksia työsuhteen ehdoista, neuvotella noista ehdoista ja vaatia sovittavan niistä. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimukset 87 ja 98 ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artikla ovat Suomea velvoittavia säännöksiä ja asettavat valtiolle velvoitteen varmistaa, että työntekijöillä on tosiasialliset mahdollisuudet työsuhteidensa ehdoista neuvottelemiseen ja sopimiseen työnantajapuolen kanssa.

Jos hallitus nyt yllättäen kesken leipomoiden työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen sopimuskauden kumoaisi leipomotyölain, on kysyttävä, miten nämä SEL:n jäsenten ja SEL:n perusoikeudet toteutuisivat tässä tilanteessa? Kysymystä harkittaessa on huomioitava työehtosopimuslain SEL:iä ja sen jäseniä velvoittavat säännökset, jotka kieltävät heitä esittämästä muutoksia työsuhteidensa ehtoihin kollektiivisella tasolla lähes kahteen vuoteen. Työehtosopimus on voimassa 31.1.2025 saakka.

Kukin leipomoissa tällä hetkellä työskentelevä työntekijä on tähän mennessä antanut ja voinut antaa suostumuksensa yötyöhön vain niillä työehdoilla, joiden pohjalta suostumusta on kysytty. Ei olisi kestäväällä pohjalla tulkita, että työntekijä olisi antanut leipomotyölain 5 §:n voimassa ollessa suostumuksensa tehdä leipomotyötä yöllä ilman yötyökorvausta tai 100 prosentin yötyölisää pienemmällä korvaustasolla. Työntekijöiden aikaisemmin antamien yötyön tekemistä koskevien suostumusten ei voitaisi katsoa olevan enää voimassa, jos yötyön korvaustaso muuttuisi edellä kuvatusti.

Jos leipomoiden 100 prosentin suuruinen yötyölisä poistuisi, moni alan työntekijä tuskin enää suostuisi tekemään leipomoalan muutenkin raskasta työtä yötyönä. Yötyö on työntekijälle tutkitusti kuormittavaa ja haitallista hänen terveydelleen. Työntekijöiden siirtyminen pois leipomoalan yötyöistä tai kokonaan pois alalta pahentaisi leipomoalan työvoimapulaa.

Helsingissä 2.6.2023

Veli-Matti Kuntonen
liittopuheenjohtaja
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL